

Gymnázium Přírodní škola, o.p.s.
Profilová práce — třída Omíkon
Nižší stupeň studia
2022/2023

Jáchym Štys

**Životní osud profesora Jana
Levita a zkoumání osudu
fotografií z nalezeného
terezínského alba**

Vedoucí práce: František Tichý

Datum odevzdání: 8.11. 2022

Poděkování

Nejprve bych chtěl poděkovat za odbornou konzultaci Věře Weinerové, Pavlu Štinglovi a dalším lidem z Památníků Ticha, kteří mi velice pomáhali při mém pátrání a zasloužili se o výstavu alba G.T., která dala mé práci druhý rozměr.

Dále bych chtěl poděkovat archivářce Oldřišce Tomíčkové z Městského muzea v Hořicích, která mi poskytla dokumenty z pozůstalosti Jana Levita, které se staly základním kamenem mé práce.

Rád bych také poděkoval redaktorce Českého Rozhlasu Lucii Korcové, která se mnou udělala příjemný rozhovor a postarala se o to, aby byl osud profesora Jana Levita medializován.

A nakonec děkuji Františkovi Tichému, za jeho oporu a obrovskou pomoc, při tvorbě mé práce.

Abstrakt

V profilové práci jsem pátral po osudech a původu lidí zachycených na fotografiích z nově nalezeného alba z ghetta Terezín, a to především osud profesora Jana Levita. Sepsal jsem jeho životopis a ten jsem poté s dalšími dokumenty poskytl Památníku Ticha na nádraží Praha-Bubny, který je použil ke své výstavě o albu G.T.

Obsah

Poděkování	2
Abstrakt	2
Úvod	4
Cíle	5
Dílčí cíle	5
Metodika a postup práce	6
Výsledky	8
Diskuze a závěry	12
Zdroje a literatura	14
Přílohy	16

Úvod

Od dětství se zajímám o historii, zvláště o novodobou. Ve škole jsem se zapojil do projektu Terezínská štafeta, která se věnuje životu dětí v Terezíně v době protektorátu. V rámci projektu jsem lektorem ve workshopu, který má dětem na základních školách tuto dobu přiblížit. Terezínská štafeta spolupracuje s Památníkem Ticha, se kterým jsem se například několikrát zúčastnil akce Bubnování pro Bubny na nádraží Praha-Bubny.

V listopadu 2020 bylo nalezeno v pozůstalosti novináře Milana Weinera album s dosud neznámými fotografiemi z terezínského ghetta. Fotografie byly unikátní, protože zblízka zachycovaly osobní život vězňů v terezínském ghettu a pravděpodobně byly nafoceny vězněm, což bylo vzácné, protože v Terezíně běžní vězni foťák neměli k dispozici a hrozil za to trest. Památník Ticha se rozhodl identifikovat 10 lidí, kteří jsou v albu zachyceni, vypátrat jejich osudy a připravit výstavu na říjen 2022 na nádraží Praha-Bubny.

K přípravě na výstavu a na pátrání po fotografiích byla přizvána i Přírodní škola. V rámci tohoto projektu jsem se spolu se svými spolužáky zúčastnil jednodenní exkurze do Terezína, kde jsme se setkali s pamětníky, členy rodiny Milana Weinera a historik nám ukázal místa v Terezíně, kde byly fotografie pravděpodobně pořízeny. Během následujících týdnů se podařilo identifikovat několik osob z Terezínského alba, mezi nimi i významného předválečného chirurga Jana Levita.

Na podzim roku 2021 jsem se rozhodoval o tématu mé profilové práce a můj vedoucí mi zprostředkoval setkání s Věrou Weinerovou z Památníku Ticha. Právě ona objevila album v pozůstalosti svého příbuzného Milana Weinera. Paní Weinerová mi nabídla, že bych se v rámci své profilové práce mohl zpracovat osud profesora Jana Levita a výsledky by Památník Ticha využil při přípravě výstavy.

Cíle

Celkový Cíl

- Ze všech dostupných zdrojů zjistit co nejvíce o životě a práci Jana Levita a připravit podklady pro výstavu na nádraží Praha-Bubny. Pokusit se vypátrat původ nově objevených fotografií, na kterých je zachycen.

Dílčí cíle

1. seznámit se s tématem Terezína, zvláště činností grafické dílny, kde pravděpodobně fotografie vznikly a s objevem alba a jeho charakteristikou.
2. prozkoumat internetové zdroje a knižní zdroje
3. návštěva archivů v Terezíně a v Hořicích
4. sepsat celkový životopis Jana Levita
5. na základě pátrání se pokusit odpovědět na otázku původu a autora fotografií.
6. spolupráce na přípravě výstavy o Terezínském albu na nádraží Bubny
7. propagace životního příběhu Jana Levita ve sdělovacích prostředcích
8. Stolperstein Jana Levita v roce 2023

Metodika a postup práce

1.

Nejdříve jsem si vypůjčil od mého vedoucího práce knihu *Město za mřížemi*, ze které jsem si zjistil základní informace o lékařství a nemocnici v Terezíně. 28. listopadu 2021 jsem navštívil expozici o uměleckém životě a umělcích v Terezíně. Zde jsem se především zaměřil na část o grafické dílně, ze které pocházela zatím většina identifikovaných lidí z nalezeného alba. Svoje znalosti o životě v terezínském ghettu jsem si ještě rozšířil přihlášením do projektu Terezínská štafeta, kde jsem dělal lektora ve workshopech pro základní školy.

2.

Při pátrání o osudu Jana Levita jsem vycházel ze dvou hlavních zdrojů: internetových a knižních. Jako klíčová slova při hledání na internetu jsem používal *Jan Levit, Hořice, Terezín, nemocnice, lékařství, česká chirurgie*. Díky nim jsem se dostal většinou na lékařské weby, kde byl stručně popsán život Jana Levita. Informace o něm byly také na stránkách jeho rodného města Hořice a na webu Terezína. Při mém pátrání mi velice pomohl web Národní knihovny *Kramerijs*, kde je kompletní databáze *Časopisu Lékařů českých*, do kterého Levit často přispíval svými články. Důležité informace jsem také čerpal z webu *Holocaust.cz*, kde je databáze zavražděných Židů za 2. světové války. Zde jsem našel také dokumenty z policejního ředitelství o Janu Levitovi, ze kterých jsem se například dozvěděl jeho bydliště.

Knihy *Kapitoly z dějin chirurgie v českých zemích, 70 let nemocnice Na Bulovce, Hořice odedávna dodneška, Medicína v županu a jiné historky* aj. jsem si vypůjčil v městské knihovně. Brožuru o 25 stranách s názvem *Jan Levit nepatří smrti*, jsem si objednal z antikvariátu Shiori na jižní Moravě. Brožura byla napsána při 100letém výročí narození Jana Levita a napsal ji Levitův přítel a regionální historik Alois Jilemnický. Právě ona se stala základním kamenem mé práce, protože zde byl podrobně popsán Levitův život s mnoha citacemi, které jsem některé použil v mé práci.

3.

Jako první jsem se na začátku roku 2022 pokusil kontaktovat archiv nemocnice Na Bulovce, kde byl Jan Levit ve 30. letech primářem chirurgického oddělení. Odsud se mi ale bohužel vůbec neozvali. Proto jsem kontaktoval paní Tomíčkovou, archivářku hořického muzea. Ta mi pověděla, že v hořickém archivu je uložena velká pozůstalost Jana Levita.

28. dubna jsem tedy odjel autobusem do Hořic, kde jsem navštívil archiv. V depozitáři bylo uloženo mnoho osobních dokumentů Jana Levita: fotky, obrazy, dopisy, listiny, vysvědčení, životopisy, články Jana Levita, a dokonce jeho osobní věci. V archivu jsem strávil dvě hodiny a nejzajímavější dokumenty jsem si nechal oskenovat a nahrát na flash disk. Poté jsem v Hořicích na náměstí navštívil Levitův rodný dům s jeho bystou. Doma jsem archiválie na počítači upravil tak aby byly použitelné a pojmenoval je.

V květnu jsem přes mého vedoucího práce kontaktoval archiv Památníku Terezín. Získal jsem transportní listiny, seznam četníků pracujících v terezínském ghettu a operační knihu z terezínské nemocnice, kterou jsem ale nevyužil, protože byla z roku 1945, kdy Jan Levit již nebyl naživu.

4.

Na konci roku 2021 jsem sepsal Levitův stručný životopis, kde jsem čerpal především z internetu a knih. Po návštěvě hořického archivu jsem měl už velké množství jiných informací o Levitově životě, a proto jsem se rozhodl životopis rozšířit

Rozšířil jsem ho ze 856ti na 4197 slov, zvětšil jsem ho tedy skoro 5x. Doplnil jsem do textu více citací a popsal okolnosti, ve kterých se důležité momenty Levitova života odehrávaly.

5.

Pátrání po původu a autorovi fotek z alba G.T. považuji za moji nejdůležitější a nejzajímavější práci. Průběžně jsem si vedl zápisky a celý průběh pátrání je kompletně popsán v cílech.

6.

15. září jsem spolu se svým spolužákem Josefem Arnotem natáčel rozhovor na nádraží Praha-Bubny. Rozhovor se mnou vedl Pavel Štingl a ptal se na moje dojmy a pocity z fotek Milana Weinera, a jak jsem postupoval při mém pátrání po Janu Levitovi a jeho poslední fotografii. Tento rozhovor spolu s dalšími byl použit na výstavě alba G.T. v říjnu 2022.

7.

V srpnu 2022 mě oslovila redaktorka Českého rozhlasu Lucie Korcová, která o albu G.T. natočila již několik rozhovorů. Téma chtěla oživit ještě o prázdninách, a proto se mnou 11. srpna natočila na Letné rozhovor.

8.

Poté co jsem zjistil z webu *Holocaust.cz* Levitovo poslední bydliště před transportem do Terezína, napadlo mě, že by bylo dobré udělat Janu Levitovi Stolperstein.

Stolpersteiny neboli kameny zmizelých připomínají poslední bydliště Židů před transportem do koncentračních táborů. Jsou „zlaté“ kostky o velikosti 10x10 cm, které jsou zasazeny do dlažby a měly by upoutat pozornost kolemjdoucího.

V prosinci 2021 jsem kontaktoval organizaci Stolperstein, že bych rád udělat v Ječné ulici č.7 Stolperstein chirurgovi Janu Levitovi. Odpověď zněla, že jsem byl zapsán na listinu žadatelů a že pravděpodobné položení kamene bude v roce 2023 nebo 2024.

Výsledky

1.

Album G.T. (pojmenováno podle titulního nadpisu v albu) bylo nalezeno na podzim roku 2020 v pozůstalosti Milana Weinera.

Milan Weiner byl ve svých 18 letech transportován do Terezína a dále byl vězněn v Osvětimi a Buchenwaldu. Na konci války se mu podařilo utéct z pochodu smrti. Po válce pracoval pro Český rozhlas, až do své smrti v roce 1969. O albu se nikomu, ani své rodině, nikdy nesvěřil.

Album G.T. obsahuje 41 fotografií z prostředí terezínského ghetta. Fotografie jsou unikátní a mají obrovskou historickou hodnotu, protože část z nich byla pravděpodobně nafocena jedním z vězňů, kteří fotoaparáty nesměli pod trestem smrti v ghettu vlastnit. Další důvod jejich unikátnosti je ten, že podoba Terezína je zachycena na mnoha kresbách a obrázcích, ale na skoro žádných fotografiích. Na fotkách je zachycený všední život v ghettu, soukromý život vězňů, významné osobnosti vězněné v Terezíně, ale i četnická stanice nebo přípravy k transportu do vyhlazovacích táborů.

Po nález alba začal Památník Ticha identifikovat 10 lidí zachycených v albu. Mezi první identifikované patřili výtvarník a básník Petr Kien, holandský kreslíř Jo Spier a kreslířka Lucie Weisbergrová, která zemřela v roce 2000 a po válce napsala vzpomínky na tuto dobu. Všichni tyto lidé měli společnou jednu věc: v Terezíně pracovali v tzv. grafické dílně.

Pod grafickou dílnou (oficiálně kreslírnu Technické kanceláře židovské samosprávy) byla soustředěna většina tehdejších profesionálních malířů v Terezíně. Hlavním úkolem dílny byla příprava dokumentace a ilustračních příloh ke zprávám o činnosti terezínské samosprávy (dokumentace stavby vlakové vlečky, stavba krematoria), určené pro vedení SS. Výtvary grafické dílny byly používány pro propagandu, která měla ukázat Terezín jako dobře fungující ghetto. Výtvarníci se také například podíleli na výzdobě ghetta, při návštěvě delegace Červeného kříže.

Vedoucím kreslírny byl český karikaturista Bedřich Fritta, jehož manželka je pravděpodobně zachycena na jednom ze snímků z alba G.T. Mezi nejvýznamnější výtvarníky dále patřily Karel Fleischmann, Petr Ungar, Leo Haas, a právě Petr Kien a Jo Spier.

Výtvarníci dostávali povolenky ke studiu v prostorách ghetta, ale i mimo hradby. Díky tomu se jim naskytla příležitost zachytit pravý život v Terezíně: dlouhé fronty na jídlo, vězně jdoucí na transport, přelidnění, utrpení starých lidí a plné márnice.

Na konci jara roku 1944 se výtvarníci pokusili svoje výtvary zachycující utrpení v ghettu propašovat skrz české četníky do Švýcarska, SS ale v červenci téhož roku řadu kreseb objevila. Bedřich Fritta, Otto Ungar, Ferdinand Bloch, Leo Hass, architekt Norbert Troller a sběratel umění Leo Strass, který propašování zprostředkoval, byli obviněni a uvězněni Malé pevnosti Terezín. Konce války se jako jediný dočkal Leo Hass.¹

Mezi další identifikované patřil právě profesor Jan Levit, který byl identifikován díky fotce č. 32, na které je zachycen v pitevně mezi ostatními lékaři. Dále byl Jan Levit v albu zachycen ještě na dvou fotografiích: č. 2 a 34. Na obou fotkách je vyfocen ve stejný čas, pouze z jiného úhlu.

2.

internetové a knižní zdroje

3.

¹ <https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/kultura-v-ghettu-terezin/>

Z hořického archivu jsem z velkého množství ostatních dokumentů vybral tyto:

- 23 fotografií
- 2 karikatury
- 2 portréty
- 2 dopisy
- 9 osobních dokumentů

Z archivu Památníku Terezín jsem získal:

- 2 transportní seznamy
- Knihu operací v terezínské nemocnici, kterou jsem ale ve své práci nepoužil

Všechny materiály jsou v podobě skenů

4.

Jan Levit se narodil roku 1884 v Hořicích do významné lékařské židovské rodiny. Vystudoval lékařskou fakultu v Praze a stal se zde profesorem. Za první světové války působil jako chirurg v pevnosti Terezín, kde mezi jeho pacienty patřil také atentátník Gavrilo Princip. Po válce začal pracovat v nemocnici Na Bulovce a zařadil se mezi nejvýznamnější chirurgy v Československu. Po vzniku Protektorátu byl nacisty perzekuován kvůli svým židovským kořenům a byl z nemocnice Na Bulovce vyhozen. V červnu roku 1942 byl transportován do Terezína, kde také krátce pracoval jako lékař v nemocnici ve Vrchlabských kasárnách. V říjnu 1944 byl transportován do Osvětimi, kde byl zavražděn.

V životopisu jsem vycházel ze 7 internetových a 7 knižních zdrojů, které jsou uvedeny na konci práce.

Celý podrobný životopis, který obsahuje Levitovi fotografie a jeho osobní dokumenty, má 10 stránek s 27 360 znaky, včetně mezer a je obsažen v příloze této práce.

5.

Moje pátrání po osudu poslední fotografie Jana Levita začalo poté, co jsem si v knihovně vypůjčil knihu *Hořice odedávna dodneška*, která byla napsána hlavní hořickou archivářkou Oldřiškou Tomíčkovou. V knize jsem našel fotografii Jana Levita s tímto popiskem:

...Tam vznikla jeho poslední známá fotografie. Byla pořízena tajně v terezínském ghettu 30. června 1943.

Fotografii jsem porovnal s fotkami z alba G.T. a žasl jsem. Fotografie z knihy byla totožná s fotografií č. 2! Fotografie v albu Milana Weinera není jedinečná. Její kopie se nějakým způsobem dostala do hořického archivu!

Okamžitě jsem kontaktoval paní Tomíčkovou, která mi napsala, že fotografie se nachází ve sbírkách Městského muzea v Hořicích a je u ní připsáno, že byla pořízena českým strážmistrem v nestřežený okamžik.

Českým četníkem! Začaly se mi pomalu rozkrývat zajímavé souvislosti. V rodině Milana Weinera se totiž povídala legenda, že některé fotografie nafotil český četník, který je poté propašoval z ghetta a měly je vyvolat známé fotografky sestry Jílovské. To vše byly pouze domněnky, ale shodovaly by se s informacemi ohledně fotografie Jana Levita...

Paní Tomíčková pátrala v hořickém archivu po dalších informacích o poslední fotografii Jana Levita. Byla úspěšná. Informaci našla ve sborníku *Hořický Sokol v době okupace*, který vydala Tělocvičná jednota Sokol v Hořicích v roce 1946. Zde byl medailonek o Janu Levitovi, u kterého byla jeho poslední fotografie s tímto popiskem:

Poslední fotografie MUDr. Levita, kterou zhotovil v nestřeženém okamžiku čet. strážmistr p. Jebavý v Terezíně dne 30. června 1943.

Další zmínku o propašované poslední fotografii Jana Levita jsem našel v brožuře *Jan Levit nepatří smrti*, ve které byla zaznamenána poválečná výpověď Levitova bratra Víta:

...Doklad se zachoval v propašované fotografii. Z profesora Levita zbyla na tomto snímku jen ta velká hlava uzavírající přesný chirurgický mozek.

Osud terezínské fotografie Jana Levita jsem si tedy zrekonstruoval takto:

Četník Jebavý Jana Levita tajně vyfotil v létě roku 1943 v Terezíně, fotografii propašoval z ghetta pravděpodobně s dalšími fotkami, fotografie byly vyvolány a jejich kopie se dostali jak do alba Milana Weinera tak do Hořic.

Později jsem požádal v archivu Památníku Terezín o seznam českých četníků, abych si ověřil totožnost pana Jebavého. A skutečně.

Obdržel jsem seznam *rozdělení služeb četníků od 12:30 hod. 5.3. 1943 do 12:30 hod. 6.3. 1943*, který byl psán německy. Zde byl uveden wachtmann (německy hlídač) Johann Jebavý. Četník Jebavý byl v tento březnový den přidělen jako doprovod Židů.

Podařilo se mi tedy vypátrat autora Levitovi poslední fotografie a pravděpodobně i několika dalších z alba.

6.

Výstava alba G.T. probíhala od 5. října do 6. listopadu 2022 na nádraží Praha-Bubny.

Výstavu přichystal Památník Ticha v čele s odbornou konzultantkou mé práce Věrou Weinerovou a Pavlem Štinglem. Památníku Ticha jsem k účelu výstavy poskytl životopis Jana Levita, jeho fotky z hořického archivu a seznam terezínských četníků z archivu Památníku Terezín.

Zároveň jsem s panem Štinglem natočil 15. září rozhovor, ve kterém jsem sděloval své pocity a poznatky k fotkám z alba Milana Weinera. Rozhovor byl spolu s dalšími použit na výstavě.

Slavnostní zahájení výstavy o albu G.T. se konalo 4. října 2022 od 17:00. Dorazil jsem na nádraží již o půl páté, abych měl na prohlédnutí výstavy více času, protože jsem byl limitován odjezdem na školní brigádu v 18:00.

Na místě už bylo mnoho lidí, mezi kterými byla i Věra Weinerová a Pavel Štingl. Výstava obsahovala:

- panely s osudy pěti identifikovaných lidí z alba – Jana Levita, Lucie Weisbergrové, Jo Spiera, Petra Kierna a Aloise Meissla
- kompletní seznam všech fotografií z alba G.T.
- audio místnost, ve které byly namluvené životní příběhy identifikovaných
- obrazovky s nahranými rozhovory o albu, včetně mě a mých spolužáků Josefa Arnota a Františka Prokopa

Výstava se mi jak po obsahové i technické stránce velice líbila. Když jsem si výstavu prohlížel, dorazila na nádraží Bubny Česká televize, která byla hlavním mediálním partnerem akce, a udělala rozhovor s několika lidmi. Požádali mě, jestli by i se mnou nemohli natočit krátký rozhovor a já jim vyhověl. Ptali se, jak jsem pátral po osudu Jana Levita a proč mě zajímají moderní dějiny. ČT reportáž poté zveřejnila ve večerních Událostech 6. října na 50. minutě:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097181328-udalosti/222411000101006/>

Vernisáže se zúčastnili pamětníci a pamětnice, kteří přežili Terezín a Osvětim, rodina Milana Weinera, a poté taky několik významných osobností jako novinář Jindřich Šídlo, podnikatel Jan Dobrovský, nebo historici Petr Blažek a Tomáš Federovič. Vernisáže se také zúčastnil ministr kultury Martin Baxa.

V 17:00 začalo slavnostní zahájení výstavy na pódiu před budovou nádraží. Nejdříve mluvil Pavel Štingl, jako ředitel Památníku Ticha a poté ministra Baxa, který připomněl že

ministerstvo kultury přispěje vysokou částkou na přeměnu nádraží Bubny na památník obětem 2. světové války a také mou práci, o které se dozvěděl o prázdninách na IRozhlase.

Po proslovu pana ministra mě pozval Pavel Štingl pódium. Zaskočilo mě to a nervózní jsem přistoupil k mikrofonu.

Pan Štingl se mě zeptal, co mi moje práce přinesla. Neodpověděl jsem úplně na otázku a zmínil jsem nejzajímavější moment Levitova osudu – návrat po 30 letech do Terezína, ale v úplně jiné situaci, jako vězeň.

7.

Rozhovor byl 22. srpna 2022 publikován v podobě článku na stránkách IRozhlasu –

https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/terezin-pamatnik-ticha-album-gt-jan-levit-chirurg_2208201407_har

8.

Stolperstein Jana Levita bude zasazen v roce 2023 v Ječné ulici číslo 7.

Diskuse a závěry

Co se mi povedlo?

Podařilo se mi splnit všechny vytyčené cíle, což považuji za úspěch.

Co se mi nepovedlo?

Nepodařilo se mi získat dokumenty z archivu nemocnice Na Bulovce, kde Levit působil jako primář chirurgického oddělení, z důvodu špatné komunikace vedení.

Přínos pro mě

Při pátrání po Levitově osudu jsem si nejdříve vyzkoušel prohledávání internetových zdrojů, což bylo někdy poměrně zdouhavé. Například hledání v internetových archivech jako *Kramerius*, internetový archiv Národní knihovny. Přestože jsem měl informace, v jakém čísle časopisu má Levit článek, trvalo, než jsem „prohrabal“ tisíce dalších vydání. A mnohokrát se stalo, že v článku nebylo napsáno nic podstatného pro moji práci.

Jako další jsem se naučil pracovat v archivu. Na začátek jsem dostal od paní archivářky z Hořic seznam asi 500 dokumentů, které obsahovala pozůstalost rodiny Levitů. Ze seznamu jsem musel vybrat ty archiválie, které měly pro moji práci nejvyšší cenu, ale muselo jich být rozumné množství.

Nejdříve jsem si myslel, že jsem zažádal o moc málo dokumentů, po příjezdu do hořického archivu mě ale toto přesvědčení rychle opustilo. Archiválií bylo víc než dost. Práce v archivu mě zabrala asi dvě hodiny a během ní jsem znovu vybral ty nejdůležitější dokumenty.

Další zkušeností bylo hledání souvislostí při pátrání po původu poslední Levitovi fotografie. Český četník? Album Milana Weinera? Levitova fotografie v Hořicích? Tyto a další informace začaly do sebe zapadat, a nakonec utvořily mozaiku příběhu Levitovi poslední fotografie a jejího autora.

Na konci mého pátrání jsem si vyzkoušel psaní životopisu. Nejtěžší na této práci bylo dát všechny získané informace dohromady a vytvořit z nich ucelený text, který dává smysl. V životopisu jsem také používal hodně citací, které jsem musel mít dobře ozdrojované, což bylo někdy obtížné, protože jsem si například nezapsal jméno knihy a musel ji dohledávat. Každopádně je tato zkušenost velmi dobrá, protože bych se historii chtěl věnovat i nadále a zdrojování je pro tyto práce klíčové.

Přínos pro téma

Jeden ze dvou hlavních přínosů bylo připomenutí dramatického, ale bohužel zapomenutého osudu profesora Jana Levita. Toho jsem dosáhl díky sepsání jeho životopisu a následnému rozhovoru pro Český rozhlas, čímž se Levitův příběh dostal do veřejného prostoru. Překvapily mě ohlasy na sociálních sítích. Například na Facebooku lidé psali do komentářů, že osobu Jana Levita znají a četli o něm například ve vzpomínkách významného českého psychiatra Vladimíra Vondráčka. Potěšil mě také komentář paní učitelky z Hořic, která psala, že studenti Hořického gymnázia zpracovali Levitův osud v rámci projektu Kulturou proti antisemitismu.

Nejzajímavější byl ale ohlas od paní MUDr. Rackové z nemocnice Na Bulovce, která napsala v reakci na článek na IROzhlase email Věře Weinerové, která mě s paní doktorkou následně zkontaktovala. Paní Racková shodou okolností zkoumala život Jana Levita od podzimu roku 2021, tedy stejně dlouho jako já.

Ve své práci se zabývala spíše Levitovou chirurgickou kariérou, na rozdíl ode mě, kterého zajímal spíše jeho osud za 2. světové války.

Svůj odborný článek o Janu Levitovi plánuje publikovat v lékařském časopisu Florence a chtěla také umístit pamětní desku před chirurgický pavilon nemocnice Na Bulovce, ve vedení ale nebyl zájem. S paní Rackovou jsem se setkal na vernisáži výstavy alba G.T. 4. října.

Druhým důležitým přínosem mé práce bylo vypátrání autora poslední Levitovi fotografie z Terezína, čímž se začaly rozkrývat zajímavé souvislosti, které napomohly při sestavování osudu alba G.T. nalezeného u novináře Milana Weinera. Cenným dokumentem byl seznam českých četníků v ghettu, který jsem vyžádal z terezínského archivu a poté zprostředkoval paní Weinerové.

Pátráním po osudu Jana Levita jsem strávil více než rok. Naučil jsem se mnoho praktických dovedností a seznámil jsem se se zajímavými lidmi. Přestože jsem Levita nikdy nepotkal, díky mé práci jsem se vcítil do jeho těžkého života v terezínském ghettu, ale zároveň do dob slávy v nemocnici Na Bulovce. Uvědomil jsem si, že z perspektivou jednoho životního příběhu, může člověk poznat celé dějiny. Tématu holocaustu a dějin 20. století bych se chtěl věnovat do budoucna a pokračovat ve spolupráci s Památníkem Ticha.

Zdroje a literatura

Archivní

Z fondu městského muzea v Hořicích

- Dopis adresovaný Levitovi do Terezína, nedatováno – H 20912
- Dopis adresovaný Levitovu příteli Jaroslavu Weselému, 1913 – H 14024 a
- Levitův pracovní životopis napsaný při žádosti o místo primáře nemocnice v Klatovech, 1919
– H 14021
- Udělení čestného občana města Hořice Janu Levitovi, 1932 – H 34 720
- Rozhlasová reportáž o rodině Levitů, 1947 – H 14 164
- Evžen Levit s hráči karet, nedatováno – H 14 003
- Fotografie zraněného vojáka za 1. balkánské války – H 141 89
- Karikatura Levitovi lékařské činnosti, 20. léta – H 14 135
- Levit jako řečník před diváky, 30. léta – H 14 107
- Levit jako student na gymnáziu, 1900 – H 14 090
- Levit na vojenském cvičení, 30. léta – H 14 189
- Levit při operaci s Otakarem Kukulou, 20. léta – H 14 095
- Levit při operaci se sestřičkami za 1. balkánské války – H 14 096
- Levit s důstojníky, 1914 – H 14 098
- Levit s Edvardem Benešem a jeho chotí, 1937 – H 14 099a
- Levit s Františkem Udržalem na vojenském cvičení, 30. léta – H 14 113
- Levit se svojí sestrou a matkou, 30. léta – H 14 109
- Levit s panem Veselým, Mazurou a sl., 30. léta – H 14 110
- Levit se svým psem Ďujčkem, 30. léta – H 14 114
- Levit se svými pacienty ve vojenské nemocnici v Srbsku, 1913 – H 14 189
- Levit se zdravotnickým personálem ve vojenské nemocnici v Niši, 1913 – H 14 189
- Levit se zdravotnickým personálem ve vojenské nemocnici v Niši, 1913 – H 14 189
- Levit ve vojenské nemocnici v Srbsku, 1913 – H 14 189
- Levit ve vojenské nemocnici v Srbsku, 1913 – H 14 189
- Levit za 1. balkánské války, 1913 – H 14 89
- Levitův portrét, 1915 – H 14 136
- Malý Jan Levit na koni, 1890 – H 14 085
- Portrét Jana Levita, 1937 – H 14 137
- Spící Levit s hořickými novinami, nedatováno – H 14 186
- Fotografie Víta Levita, Levitova bratra, nedatováno – H 14 171
- Levit čte knihu – H 14 099

Z fondu Památníku Terezín

- Transportní seznam AAe, 20.6. 1942 – 7377
- Transportní seznam Equ, 12.10. 1944 – 7462
- Operační kniha, 1944-1945 – 9150
- Seznam četníků, 1943 - 5244

Internetové

- Archiv Časopisu Lékařů českých -
<https://kramerius.medvik.cz/search/i.jsp?pid=uuid:MED00010976-visk>
- Archiv časopisu Praktický lékař
<https://kramerius.medvik.cz/search/i.jsp?pid=uuid:MED00011074-visk&q=Praktick%C3%BD%20%C3%A9ka%C5%99>
- Chirurg Jan Levit a jeho terezínské pobyty, Eduard Wondrák, Terezínské listy 1978 –
[file:///C:/Users/hp/Downloads/tereznsk_listy_08_1978%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/hp/Downloads/tereznsk_listy_08_1978%20(3).pdf)
- Holocaust.cz, Jan Levit
<https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obeti/105445-jan-levit/>
- Zdraví a zdravotnictví.cz -
<http://www.zdrav.cz/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=3909>
- Zpravodaj Památníku Terezín –
<https://newsletter.pamatnik-terezin.cz/osobnost-lekare-jana-levita-a-jeho-spojeni-s-terezinskymi-represivnimi-zarizenimi/>
- Levitovo centrum následné péče –
<http://www.naslednapece-horice.cz/o-nemocnici/historie/>
-

Knižní

- Jan Levit nepatří smrti, Alois Jilemnický, Jednotný klub pracujících Pochodeň v Hořicích 1984
- Kapitoly z dějin chirurgie v českých zemích, Jan Šváb, Karolinum 2016
- 70 let nemocnice Na Bulovce, Fakultní nemocnice Na Bulovce 2001
- Hořice odedávna dodneška, Oldřiška Tomíčková, Město Hořice 2008
- Medicína v županu a jiné historky, Alarich, Mladá fronta 1971
- Lékař vzpomíná, Vladimír Vondráček, Avicenum 1973
- Lékař dále vzpomíná, Vladimír Vondráček, Avicenum 1978

Přílohy

Seznam příloh:

1. životopis Jana Levita
2. fotografie Jana Levita z archivu Městského muzea v Hořicích
3. dokumenty z archivu Památníku Terezín
4. fotodokumentace vernisáže a výstavy alba G.T.
5. záměr profilové práce

Příloha 1

Návrat do Terezína – životopis MUDr. Jana Levita

Rodina

Jan Levit se narodil 14. června roku 1884 v Hořicích v malém domě čp.164 na náměstí Jiřího z Poděbrad. Tento dům zakoupil už jeho dědeček, Vít Levit. Právě on započal lékařskou tradici rodiny Levitů.

Vít Levit se narodil roku 1811 Eliášovi Levitovi, který pracoval Miletíně jako vinopalník. Eliáš Levit byl žid, proto Vít celé své dětství zažíval židovské zvyky a tradice. Na základní školu chodil s později slavným básníkem a spisovatelem Karlem Jaromírem Erbenem. Po promoci v Praze v roce 1840 se usadil v Hořicích, které jsou od Miletína vzdálené necelých pět kilometrů. V Hořicích pracoval jako městský lékař a chirurg. Vít Levit byl vlastenec, proto se stal za nepokojů v roce 1848 poručíkem Národní gardy.

Když se 3. července 1866 odehrála krvavá bitva u Hradce Králové, který se nachází poměrně blízko Hořic, Vít Levit neúnavně operoval zraněné vojáky v hořickém kostele. V té době neexistovala anestezie, proto musel používat ke zklidnění bolesti kořalku.

Vystupoval také proti starým židovským zvykům a dlouhou dobu měl spor s místním rabínem o obřizku jeho syna Vigora, kterého nakonec nechal natruc pokřtít na Evžena.

Zemřel v roce 1877 ve stáří 66ti let. Jeho vlastenecké cítění dokládá jeho náhrobek na židovském hřbitově, který je jako jediný napsán v češtině.

Evžen Levit, Janův otec, se narodil roku 1850 v Hořicích. Promoval v roce 1874 ve Vídni, kde patřil k významným žákům slavného českého chirurga Eduarda Alberta.

V roce 1876 za srbsko-turecké války odjel dobrovolně pomáhat do vojenské nemocnice v Srbsku. Byl proto vyznamenán řádem Takova a obdržel také vyznamenání Červeného kříže.

Roku 1889 založil v Hořicích moderní, plně aseptickou nemocnici, první na českém venkově, a stal se jejím primářem. Do Hořic za ním přijížděl jeho učitel prof. Albert, žijící v důchodu v nedalekém Žamberku.

Prof. Albert v nemocnici také roku 1889 provedl první operaci vaječníku. K dalším skvělým výsledkům nemocnice patřily také první laparotomie (rozříznutí břicha), resekce loketního kloubu a další. Největším úspěchem nemocnice ale bylo přísné zachovávání zásad sterility. Na konci 19. století toto nebylo vůbec běžné a česká chirurgická elita pracovala pořád „ve fraku“.

Paradoxem je, že právě Evžen Levit zemřel na otravu krve roku 1900, kterou si přivodil řezem při jedné z operací. Na jeho památku složil básník Jaroslav Vrchlický báseň Bohatýr, která je vytesána na jeho hrobu.

Nemocnice v Hořicích byla na jeho počest pojmenována Levitovo centrum následné péče.

mládí a studijní léta

Evženovi a Hermíně Levitové se narodili tři děti: Jan, Vít a Marie. Oba synové se vydali stejnou cestou, jako jejich otec: stali se lékaři.

Jan Levit vystudoval základní školu v Hořicích a ve svých 10 letech odjel studovat na gymnázium do Hradce Králové. Malému Janovi se zde velice stýskalo po rodičích. Později vzpomínal na dopis od milovaného tatínka, který přišel pár dnů po začátku studií:

Milý Jeníčku!

Tvé psaní jsem obdržel a těším se, že se Ti v Hradci líbí. Musíš si zvyknouti, je to pro budoucnost Tvou nutné, aby ses hodně učil. Kdo chce ve světě něčím býti a státi se užitečným členem společnosti, musí se naučiti pracovat. Udělej mi tedy tu radost, přines dobré vysvědčení, abychom nelitovali, že takové oběti pro Tebe přinášíme. Poneseme je rádi, budeš-li hodný a pilný. Vyříd' poručení panu Šedovi a paní.

Tvůj upřímný otec.²

Janovi psávala i babička, ale nejvíce dopisů dostával od matky. V německých dopisech Janovi tykala, v dopisech psaných česky mu vykala. V dopise je vidět opravdová láska jeho matky k němu:

Můj drahý zlatý Honzíčku!

Ani si nemůžete představit, jakou radost mně způsobilo Vaše psaní a ta něžná pozornost těmi fialkami. Jsou ještě úplně čerstvé a dělají mi velkou radost... Budte dále hodný, abychom se mohli jenom s Vámi těšiti.

Se srdečným pozdravem Vaše Vás milující maminka Hermína³

Jana v jeho šestnácti letech hluboce zasáhla smrt jeho milovaného otce. Později na něj velice vzpomínal.

Studijní léta v Hradci Králové přinesla Janu Levitovi přátelství na celý život – seznámil se zde s Albertem Pražákem, pozdějším slavným literárním historikem.

Po čase na královéhradeckém gymnáziu přestoupil na gymnázium v Jičíně. Zde roku 1902 odmaturoval. Do hořické kroniky se jeho jméno poprvé dostalo v roce 1903, kdy se v Hořicích konala velká hospodářsko-umělecká výstava a Jan Levit zastával funkci jednatele sjezdu studentského spolku Krakonoš. To už měl titul MUC – kandidát medicíny.

Na pražské lékařské univerzitě Karlovy univerzity se Levit stal žákem významného českého chirurga Otakara Kukuly. Kukulův otec byl lékařským průkopníkem v nedalekém Jičíně, stejně jako Janův otec v Hořicích. Právě Otakar Kukula pomohl Levitovi odstartovat jeho velkou chirurgickou kariéru.

Jan Levit promoval roku 1908 a již v listopadu téhož roku odjel poprvé přednášet do Hořic.

V říjnu 1909 byl Jan Levit ustanoven zemským výborem operačním elévem na chirurgické klinice profesora Kukuly a po dvou letech byl jmenován jeho sekundářem.

Od roku 1909 až do povolání k vojenské službě pracoval jako konsiliární chirurg v Pankrácké věznici.

Aby se zdokonalil i v jiných lékařských oborech než chirurgii, pracoval například na dětském oddělení a porodnické klinice.

První prázdniny na lékařské fakultě věnoval studijním cestám po Evropě, aby prohloubil své znalosti v oblasti chirurgie. Navštívil tak chirurgické, ortopedické a porodnické kliniky ve Vídni, Berlíně, Lipsku, Zürichu, Ženevě, Mnichově a Drážďanech.

² Zdroj: Jan Levit nepatří smrti, Alois Jilemnický, 1984

³ Zdroj: Jan Levit nepatří smrti, Alois Jilemnický, 1984

Působení v Srbsku za 1. balkánské války

V září roku 1912 propukla na Balkáně tzv. 1. balkánská válka. Osmanská říše si dělala nárok na část Bulharského království, a proto Balkánskému svazu (Bulharsko, Srbsko, Řecko, Černá hora) vyhlásila válku.

Mnoho českých lékařů se rozhodlo pomoci Srbsku, které jim bylo jako slovanský národ blízké.

Jan Levit se inspiroval svým otcem, který pomáhal Srbům v boji proti Turkům v Srbsko-turecké válce v roce 1876.

Levit tedy hned po vypuknutí války dobrovolně odjel do vojenských záložních nemocnic č. 4 a 27 v Bělehradě. Zde operoval zraněné vojáky a civilisty, kteří byli přiváženi z bojiště.

Později se přesunul blíže bojové linii do vojenské nemocnice v Niši, kde se stal vedoucím chirurgem.

Jeho působení ve vojenských nemocnicích v Srbsku dobře vystihuje pohled příteli Jaroslavu Weselému:

Milý příteli!

Přijmi ode mě srdečný pozdrav z vojny. Jsem přednostou nemocnice vojenské v Niši a až na to, že nemám kde spát a co jíst se mně vede znamenitě. Případ pro chirurga skvostné, a až bude další válka, pojedu zase.

Paní líbám, Tvůj Honza⁴

Levitovi také pomáhal strýc Alfred Müller. Hořické tkalcovny daly tkaniny a prádlo, hořická nemocnice provedla sterilizaci a strýček se staral, aby byl materiál co nejdříve u jeho synovce v Srbsku.

V Bělehradu se seznámil s přítelem svého otce, Vladanem Djordjevičem. Ten za Srbsko-turecké války působil také jako lékař, poté byl v letech 1897-1900 předsedou vlády a zavedl v zemi tvrdý policejní režim, tzv. vladanovštinu.

Válka skončila v květnu roku 1913 porážkou Osmanské říše a vyhlášením nezávislosti Albánie. Jan Levit v Srbsku zůstal až do roku 1914.

Z působení v Srbsku si odnesl cenné zkušenosti v oboru válečné chirurgie, které se mu v budoucnu měly hodit. Srbská vláda Levita vyznamenala řádem svatého Sávy (II. a III. stupeň) a srbského Červeného kříže. Srbská lékařská společnost ho jmenovala svým dopisujícím členem.

1. světová válka a pevnost Terezín

⁴ Zdroj: archiv městského muzea v Hořicích, inv. č. H 14024a

Několik měsíců po návratu do Čech byl v Sarajevu spáchán atentát na rakouského následníka trůnu Ferdinanda D'Este a vypukla 1. světová válka.

Krátce poté se Levit odebral do Kolína, kde řídil pozorovací chirurgickou stanici pro zraněné vojáky. Prý obcházel na nádražích vlaky a hledal své krajany z Hořic, aby jim mohl pomoci. Do dubna roku 1916 provedl v Kolíně téměř 1200 operací a poté na krátkou dobu pracoval v nemocnici v Pardubicích.

V červenci roku 1916 odešel pracovat do vojenské nemocnice v pevnosti Terezín. Studené zdi pevnosti ho příliš nelákaly, spíše „přebohatý chirurgický materiál“. Byl vrchním chirurgem v posádkové nemocnici č.13, kde mu pod rukama prošly stovky pacientů. Za své dvouroční působení v Terezíně zde provedl okolo 2700 operací.

Jedním z jeho pacientů byl také srbský atentátník Gavrilo Princip. Do Malé pevnost v Terezíně byl převezen v prosinci 1914 a byl zde ve vězení držen v nelidských podmínkách. Musel například kolem nohou nosit desetakilové okovy. Ze zdravého mladíka se stala troska. Onemocněl tuberkulózou a trpěl depresemi.

Později na vězněného Principa vzpomínal Levit takto:

„Princip obýval sám celu v nemocnici posádkové, nacházející se v průjezdě, spojujícím první dvůr s druhým, po levé straně. Princip byl urostlý, hezký hoch. Následkem nehygienických poměrů v terezínské pevnosti onemocněl tuberkulózou. Několikrát jsem jej operoval. Byl hlídán strážci ze všech stran, měl pro sebe k obsluze určeného jednoho vojína. Dokud mohl chodit, býval za doprovodu čtyř vojínů opatřenými puškami s nasazenými bodáky a za doprovodu profouša voděn k nám na převazy. Princip trpěl tuberkulózou krčních žláz (a) kostižerem levého kloubu loketního. V posledních měsících přidružil se také tuberkulózní zánět obratlů, nastalo ochrnutí končetin, utvoření se zběhlých hlíz atd. Amputoval jsem mu levou horní končetinu. Radostí jiskřily jeho oči, když jsem s ním mluvil v jeho mateřštině. Bavili jsme se při každém převazu a mám dojem, že Princip cítil se u nás velice spokojen. Za to jsme byli udáváni a jen Mazelově zlatému srdci a vzácnému taktu děkujeme, že tyto známky opravdové lidskosti nebyly nahoře vykládány jinak. Bylo již o Principovi napsáno, že byl mořen hladem atd., což vše jest nepravda. Princip jako těžce nemocný dostával II. dietu, tehdy nejlepší, v nejhorsích dobách nouze šunku, víno, housky atd. Neskrblil nikdy projevy díky a uznání. Naučil se ve vězení správně česky. Duševní muka prodělával ohromná. Pamatuji se, že jednou v noci provedl pokus sebevraždy oběšením. Měl jsem tehdy právě noční službu. Když jsem přišel k němu a přivedli jsme ho k sobě, tu pravil maje oči plné slz: -Kdybych byl věděl, že máte službu vy, nikdy bych to neučinil. Budete mít oplétačky. Můj život působí mi strašlivá muka, ale byl jsem povinen svému národu službu tu vykonati.-“⁵

Gavrilo Princip zemřel 28. dubna 1918 a 1. května se konal tajný pohřeb na terezínském hřbitově.

V létě roku 1918 Jan Levit z Terezína odjel. To ještě ale nevěděl, že ho osud na toto místo přivede znovu za 25 let...

Od srpna do prosince roku 1918 ještě pracoval ve vojenské nemocnici v Pardubicích, kde se dočkal i konce 1. světové války

Působení v nemocnici na Karlově náměstí a na Bulovce – vrchol Levitovy lékařské kariéry

⁵ Zdroj: Chirurg Jan Levit a jeho terezínské pobyty, Eduard Wondrák, Terezínské listy 1978

Po vzniku Československa se v roce 1919 stal Levit přednostou chirurgického oddělení nemocnice Červeného kříže v Karlíně a byl jmenován podplukovníkem válečné chirurgie. Mezi vojáky byl oblíbený a zejména letci chtěli na operaci vždy jen k Levitovi. Roku 1923 se z Karlína přesunul do divizní nemocnice na Karlově náměstí a v roce 1924 se habilitoval v oborochirurgie na lékařské fakultě Univerzity Karlovy.

V té době stál na vrcholu své chirurgické kariéry. Jeho jméno se v českých lékařských časopisech objevovalo již dříve, ale nyní jeho odborné publikace začaly vycházet ve velkém počtu. Nejvíce článků publikoval v Časopisu lékařů českých a v Praktickém lékaři. Dohromady otiskl 42 odborných prací v češtině, němčině a francouzštině. Jeho práce byly obsáhlé, podrobné a pojednávaly o aktuálních tématech. Některé z nich je možné považovat za průkopnické.

Mezi nejdůležitější patří *O léčení hnisavých ran (1928)*, *O léčení hnisavých afekcí Besredkovým antivirem (1927)*, *Příspěvek k odstranění cizích těles z kostí (1919)* Velká část prací byla z oboru válečné chirurgie, kde využil znalosti z války v Srbsku nebo Terezína.

Levit pořádal i mnoho přednášek a účastnil se téměř každého jednání Spolku českých lékařů v Praze. Byl přednostou libeňského chirurgického pavilonu. Přednášel v zahraničí, například na bruselském kongresu o léčení zlomenin.

Kromě praktické chirurgie ho zajímala i její historie. Jeho vášní byly české i zahraniční antikvariáty. Napsal například článek o výročí hořické nemocnice nebo o učiteli svého otce, Eduardovi Albertovi.

Za svého života obdržel mnoho řádů a vyznamenání.

Zde je výčet těch nejdůležitějších:

- **Řád svatého Sávy II., III., IV. stupně** - za působení ve vojenských nemocnicích v Srbsku
- **Srbská vojenská medaile**
- **Čestný odznak Červeného kříže**
- **Řád palmy** – francouzský vojenský řád udělený J.L. za léčení francouzského vojáka
- **Vojenský letecký odznak** - udělení J.L. za léčení letců
- **Československý letecký odznak**
- **Řád Rakouské republiky *Patriae ac humanitati***
- **Rakouský řád Františka Josefa I. se stuhou**

Roku 1931 přijal místo primáře chirurgického oddělení nemocnice Na Bulovce, která byla ve 30. letech jednou z nejmodernějších nemocnic v Československu.

V té době bydlel v Jungmannově ulici č.14. Měl v Praze několik přátel, ale ne mnoho. I když byl Levit založením humanista, na operačním sále se z něho stával cholerik. Na pacienty býval hrubý a jeho výbuchy vzteku děsily nemocniční personál, především asistentky.

Jeho povahu dobře popisuje Oldřich Hlaváč zvaný Alarich ve své sbírce lékařských anekdot *Medicína v županu*:

Profesor Jan Levit neosvojil si při svém chirurgickém zaměstnání způsobu tanečního mistra a učitele jemných mravů. Není také známo, že by pro svůj bohatý konverzační slovník čerpal výrazy z květomluv a sbírek výchovných přednášek YWCA. Jeho metafory nejsou vyčteny ze staroperských lyriků, aniž vykradeny z mystických spisů. Jen vrozená tvůrčí síla mohla zjevit toto nesmírné bohatství kyprých výrazů a neznámých obrazů, plných lapidární mohutnosti a nezhýčkaného chlapství.

„Čím víc se člověk s tou holotou maže, tím to je horší. Ale až mi jednou dojde trpělivost, pak poznají, co ten starý dobrák Levit dovede. Sjezdím to jednoho po druhém, hlava-nehlava. Po dobrém s nimi člověk, na mou duši, už nesvede nic.“⁶

Nebo významný psychiatr Vladimír Vondráček ve svých pamětech s názvem *Lékař dále vzpomíná*:

Jeho styk s lidmi byl však nemožný. Byl explozivní. Koluje o něm řada zkazek. Když si v koupelně v posádkové nemocnici spálil zadnici, běhal nahý po chodbě a řval, že ty svině (ošetřovatelky, které lázeň připravovaly) zabije. Jednomu generálovi prý řekl, tahaje ho za vyznamenání: „Kdyby vám ty sračičky odpárali, tak z vás zbyde ho..., kdežto ze mne zbude vždy universitní profesor.“ Mediků, kteří s ním operovali, pustě nadával, pak je zase udobřoval, zval do vinárny, dával jim stříbrná pouzdra na cigarety...⁷

Na operačním sále nebyl Levit právě příjemným společníkem, přesto měl ale mezi pacienty dobré přátele.

Mezi jeho známé pacienty patřila například manželka herce Vlasty Buriana, Nina Burianová. Levit musel v roce 1937 sám podstoupit operaci v nemocnici Na Bulovce a poté odjel do Hořic, aby si odpočinul. Ani tam ale nepřestal léčit své pacienty a Nina Burianová za ním dojížděla i se svým manželem na převazy.

Vlasta Burian si několikrát zaveršoval v Levitově návštěvní knize, například 14. října 1937:

*U Levitů v Hořicích,
je spousta jídel kouřících,
tedy jídel na sta,
Burian Vlasta⁸*

Nebo verš z 2. listopadu 1937

*Vlasta Burian,
už skoro Hořičan!⁹*

Za lékařskou praxi se Burian Levitovi odměnil zájezdem svého divadla do Hořic a v nabitém sále dvakrát zahrál komedii „U pokladny stál“.

Levitovou pacientkou byla i manželka pozdějšího prezidenta Edvarda Beneše, Hana Benešová. I ona jezdila do hořické ordinace a její manžel se stal Levitovým dobrým přítelem.

Levit za svého působení v nemocnici Na Bulovce na svoje rodné město Hořice rozhodně nezapomněl. Stal se předsedou *Spolku hořických rodáků v Praze* a také členem městského výboru.

Nejvíce ale pomohl Hořicím, když se roku 1934 zásadně zasadil o postavení hořické invalidovny. Už o 200 let dříve chtěl invalidovnu v Hořicích postavit Petr Strozzi, šlechtic z bohatého rodu Strozziů, kteří si postavili v Hořicích zámek. Petr Strozzi ještě za svého života založil nadaci, která měla pomáhat vojenským invalidům. Levit tedy vykonal přání Petra Strozziho, který si invalidovnu v Hořicích tolik přál.

Říkalo se, že Hořičáci měli u Levita lepší péči. Dokonce se prý i přesvědčoval, zda je v nemocnici netlačí pod hlavou polštář.

Vznik Protektorátu Čechy a Morava - konec Levitovy lékařské kariéry

⁶ Zdroj: *Medicína v županu a jiné historky*, Alarich, 1971

⁷ Zdroj: *Lékař dále vzpomíná*, Vladimír Vondráček, 1978

⁸ Zdroj: *Jan Levit nepatří smrti*, Alois Jilemnický, 1984

⁹ Zdroj: *Jan Levit nepatří smrti*, Alois Jilemnický, 1984

V roce 1935 se Jan Levit ze svého bytu v Jungmannově ulici přestěhoval do krásného secesního činžáku v Ječné ulici č.7. Přes ulici, v domě č.6, měl ordinaci, kde v této době strávil nejvíce času.

Levit začal nicméně stárnout. Roku 1934 oslavil 50 let a v roce 1937 kvůli zdravotním komplikacím podstoupil operaci v nemocnici Na Bulovce a odjel na odpočinek do rodných Hořic. Už Na Bulovce neoperoval tak často, přesto byl pořád váženým lékařem.

V roce 1938 začala být v Československu dusná atmosféra. V září byla podepsána Mnichovská dohoda a Sudety připadly Nacistickému Německu. Od září roku 1938 do března 1939 byla v Československu tzv. 2. republika. Čekalo se, že každou chvíli Němci bezbranné Československo obsadí.

V této době ho přátelé začali přemlouvat, aby emigroval. Levit tak neučinil, jakoby si neuvědomoval, jakých hrůz jsou nacisté schopni.

15.března 1939 obsadila německá armáda Česko a vznikl Protektorát Čechy a Morava. Nacisté ihned po příchodu začaly uplatňovat Norimberské zákony na perzekuci židů, které byly v Německu platné už několik let.

V Norimberských zákonech bylo mimo jiné uvedeno, že jestliže měl občan ve třech předešlých generacích žida, byl automaticky považován za žida.

Toto pravidlo dopadlo i na Jana Levita. Jeho praotec Vít Levit byl žid a ačkoliv Evžen Levit byl už pokřtěný, německé úředníky to nezajímalo. Sám Jan Levit byl bigotní katolík. V mládí ministroval v hořickém kostele, přátelil se s pražským arcibiskupem Josefem Beranem, nesouhlasil s mnoha traičními židovskými zvyky. Přesto ale musel začít nosit žlutou hvězdu s nápisem JUDE. Podle nacistů se stal Židem, s velkým Ž.

Komplikace poznal už v roce 1940, když mu v nemocnici kdosi přišpendlil na plášť cedulku s nápisem "Žid!". 6. června 1940 konal na Bulovce svou poslední přednášku o léčení Buergerovy choroby a kineplastických operacích. To, co se dozvěděl o několik dní později, ho zlomilo – dostal z nemocnice výpověď Zdrčený Levit několik týdnů nevycházel z bytu a prodělal dokonce mozkovou mrtvici.

Levit se ale nevzdal. Jeho přítel generál Bílý, který byl od roku 1939 vůdce odbojové skupiny Obrana národa, se s ním spojil s žádostí o pomoc. Levit Bílému a jeho důstojníkům poskytl ordinaci v Ječné ulici 6, ze které Bílý udělal bezpečné útočiště, kde se scházel se svými důstojníky, například s Jožkou Davidem, pozdějším poslancem Národního shromáždění. Spojku Levitovi dělala jeho statečná tajemnice paní Louisa Sližková. Poté co byla ordinace v Ječné uzavřena, přesunul generál Bílý svůj hlavní stan do bytu paní Louisy. Louisa Sližková byla po válce za svoji odbojovou činnost vyznamenána.

Roky 1940 - 1942 byly pro Levita výjimečně těžké. Mnoho starých přátel se s ním přestalo stýkat kvůli obavám z represí. Levit nevycházel z bytu a jeho zdravotní stav se velmi zhoršil. Trpěl cukrovkou a jeho tělo i mysl chátraly. Byl si vědom hrůzných činů, které Němci páchají, nicméně sám byl slabý a bezbranný.

Do stejné situace se dostali i jeho sestra Marie, která žila v Praze na Novém městě, a bratr Vít, který žil v pražských Holešovicích. Nikdo ze sourozenců ale nevěděl, jaké peklo je čeká.

27. května 1942 byl v Libni proveden atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, který 4. června zemřel na otravu krve v nemocnici Na Bulovce.

Nacisté začali běsnit. Po protektorátu se rozběhly velké zatýkací akce, popravy byly na denním pořádku. Dodnes se neví, zda gestapo o odbojové činnosti Jana Levita vědělo. Přesto byl těžce nemocný 16. června vyneseno na nosítkách ze svého bytu a převezeno do Průmyslového paláce v Praze 7. Zde čtyři dny s dalšími stovkami lidí, čekal na transport do Terezína. 20. června byl transportem AAe, s transportním číslem 29, odvezen z nádraží Bubny do Bohušovic nad Ohří a odtud poté do ghetta Terezín.

Ghetto Terezín a transport do Osvětimi

Levit se ocitl na místě, které dobře znal. Terezín se ale za tu dobu změnil. Pevnost už nesloužila jako vojenské město, nýbrž jako židovské ghetto, ve kterém náhle žilo šestkrát více lidí než před 30 lety. Z kasáren se staly ubytovny, ve kterých vězni přežívali ve zcela nevyhovujících podmínkách.

I Jan Levit byl po svém příchodu do Terezína ubytován v jednom z půdních prostorů kasáren, takzvaných mansard.

Podmínky ghetta byly pro staré lidi tristní, a právě oni snášeli život v Terezíně nejhůře. Narozdíl od mladých lidí, kteří si beznadějnou situaci v Terezíně tolik nepřipouštěli, trpěli staří lidé depresemi a psychickými problémy. Trpěli ale také i po stránce fyzické. V těsných prostorách mansard se lehce přenášelo mnoho infekčních nemocí způsobených špatnými hygienickými podmínkami. Všude byly krysy, blechy a vši, které přenášely nakažlivé nemoci. Mezi nejčastější patřila spála, tyfus, žloutenka a zápal plic.

To bylo prostředí, které v létě roku 1942 pohltilo i Levita a i na něho dopadla tíživá atmosféra ghetta. Trpěl depresemi a neměl zde mnoho přátel, přestože mnoho lidí ho znalo již před válkou.

Takto jej po válce popsal jeho bratr Vít, který přežil hrůzy koncentračních táborů a který byl stejně jako jeho bratr deportován do Terezína:

Tělo chátralo, že šedesátiletý učenec vypadal jako zničený bídák a vyděděnec. V rozšmactvaných polobotkách se ploužil bezútěšnými uličkami ghetta, zneuctěný a plný hrůzy z rakoviny, kterou poznával ve svém na kost vyhublém těle. Doklad se zachoval v propašované fotografii. Z profesora Levita zbyla na tomto snímku jen ta velká hlava uzavírající přesný chirurgický mozek.¹⁰

Jan Levit trpěl v Terezíně kromě rakoviny i s cukrovkou, kvůli které byl i jednou hospitalizován v místní nemocnici.

Po Levitovi se z Terezína zachovaly pouze dva osobní doklady - fotografie a dopis.

Fotografie byla pořízena 30. června 1943, tedy rok po Levitově příjezdu. Autorem byl pravděpodobně český četník Johann Jebavý, který snímek tajně propašoval z ghetta. Fotografie se také objevila v albu novináře Milana Weinera, který byl za války vězněn v Terezíně. Její existenci dokládá i konec předchozí citace.

Pohled, s motivem Karlova mostu, adresovaný Levitovi do terezínského ghetta z 1. července 1943 zní:

Herzliche Grusse,

Familie Fingerhut.¹¹

Příjmení Fingerhut je staré německo-židovské příjmení a lze tedy předpokládat, že pohled Levitovi přišel od některé ze spřátelených židovských rodin.

Jedna z mála věcí, která Levita udržovala v Terezíně nad vodou, byla práce v místní nemocnici. Terezínská nemocnice ve Vrchlabských kasárnách sloužila svému účelu již před válkou a byla na poměry v ghettu poměrně dobře vybavena.

Mudr. Erich Springer, vedoucí chirurgického oddělení, byl před válkou Levitovým asistentem, a proto se snažil svému učiteli pomoci.

Springer se zasadil o to, aby byl Levit zařazen do seznamu prominentních osob. Prominentní vězni měli oproti ostatním řadu výhod. Zacházelo se s nimi slušněji a co bylo nejdůležitější,

¹⁰ Zdroj: Jan Levit nepatří smrti, Alois Jilemnický, 1984

¹¹ Zdroj: archiv městského muzea v Hořicích, inv. č. H 20912
V překladu: S pozdravem rodina Fingerhutových

většina nebyla deportována do vyhlazovacích táborů v Polsku. To bylo Levitovo velké štěstí, neboť většina starších lidí byla z Terezína rychle deportována na Východ.

Levit se s pomocí Ericha Springera stal konsiliářem terezínské nemocnice. Provedl zde několik operací a někteří pacienti dokonce chtěli, aby je operoval právě on. Levit však nevydržel stát u operačního stolu příliš dlouho, a tak po několika měsících svoji milovanou práci opustil.

Přišel začátek října roku 1944 a bylo jasné, že německá prohra se blíží. Německá armáda ztrácela na obou frontách. Američané začali od západu obsazovat Německo, Rusové z východu dobývali pobaltské státy. Nacisté neměli co ztratit a tempo transportů do vyhlazovacích táborů v Polsku se děsivě zrychlilo. Vlaky z Terezína do Osvětimi byly vypravovány téměř denně.

V této době Jan Levit provedl osudové rozhodnutí, za které zaplatil životem.

V Terezíně žil už přes dva roky a nedostatek soukromí, neúcta k osobnosti univerzitního profesora a světově proslulého chirurga, strach ze smrti a mnoho dalších faktorů, ho přivedly k tomu, že se na základě hodnosti podplukovníka válečné chirurgie nechal zapsat do soupisu záložních důstojníků československé armády.

Toto rozhodnutí však znamenalo dobrovolné přihlášení do transportu na Východ.

Levit si možná myslel, že v "pracovních táborech" v Polsku ho čeká lepší život než v Terezíně. Tragédií je, že kdyby toto rozhodnutí neučinil, pravděpodobně by si zachránil život. Transport E4, kterým Levit opustil Terezín, byl totiž jeden z posledních transportů, které byly z ghetta vypraveny do vyhlazovacích táborů na Východě.

Smrt

12. října 1944 byl Jan Levit transportem, s transportním číslem Eq 1348 odvezen z Terezína do vyhlazovacího tábora Auschwitz-Birkenau. Zde se veškeré stopy ztrácí, ale přesto se můžeme pokusit poslední dny jeho života zrekonstruovat.

Jan Levit musel přežít strašlivou cestu v dobytčím vagonu, přeplněném lidmi až k prasknutí. Cesta trvala obvykle dva dny a do Osvětimi musel transport tedy dojet 14. nebo 15. října. Podle svědků skončil Levitův život hned na rampě, kde probíhala selekce plynových komor. Selekcí pravděpodobně vedl nacistický lékař Joseph Mengele, přezdívaný také "Anděl smrti".

Novinář Jan Hajšman vylíčil poslední chvíle Jana Levita takto:

*Svědci viděli, jak při příchodu do tábora zahynul. SS lékaři, jenž transport třídil a vybíral oběti do plynu, padla do očí abnormální hlava dr. Levita. Zarazil se, hnul, dr. Levit bezděčně udělal pohyb rukou jako by se chtěl bránit, a esesák ho skolil. Jako psa. - Ale smrt byla krátká a vysvobozením z muk, který ubohý muž léta prožíval. Více si tenkrát člověk nemohl přát...*¹²

Spisovatel F.R. Kraus popsal smrt Jana Levita trochu odlišně. Konkretizoval SS lékaře, Josepha Mengeleho.

*Mengele spatřil Levitovu vyhublou postavu s velkou hlavou, obrátil se na jednoho ze svých poddaných ve skupině fešácké SS: „Lois, den Schadel will ich haben!“¹³ Vysoký esesman porozuměl. Netrvalo ani dvě hodiny a Mengele pracoval ve své vědecké laboratoři při namodralém světle v oboru antropologie: zkoumal neobvyklou lebku prof. Jana Levita z Hořic.... Broukal si árii z Pucciniho Toscy a byl spokojen. Přínos pro německou vědu byl veliký...*¹⁴

O posmrtné preparaci Josephem Mengelem, se zmiňuje i psychiatr Vondráček:

*Někteří se domnívají, že dr. Mengele, pověstný válečný zločinec působící jako lékař v Osvětimi, si dal vypreparovat jeho zajímavou velkou lebku.*¹⁵

Zda jsou tato svědectví pravdivá, nelze ověřit. Je ale jisté, že z bran Osvětimi nikdy nevyšel. Jeho ostatky pravděpodobně skončily v jednom z masových hrobů koncentračního tábora. Na hořickém hřbitově přesto najdeme jeho náhrobek, který připomíná jeho sestru Marii zavražděnou v Osvětimi o týden později.

Již před válkou byla na Levitově rodném domě v Hořicích umístěna jeho pamětní deska, která ale byla za protektorátu nacisty zničena. Byla znovu vytvořena a při jejím odhalení v roce 1946 Hořice navštívilo mnoho Levitových přátel a vzdalo mu hold.

To byla poslední tečka za dramatickým osudem profesora Jana Levita.

Příloha 2

¹² Zdroj: In memoriam Jana Levita, Národní osvobození, 15.6. 1946

¹³ V překladu: Loisi, tu lebku chci!

¹⁴ Zdroj: Jan Levit nepatří smrti, Alois Jilemnický, 1984

¹⁵ Zdroj: Lékař dále vzpomíná, Vladimír Vondráček, 1978

Obrázek 1 Evžen Levit mezi hráči karet

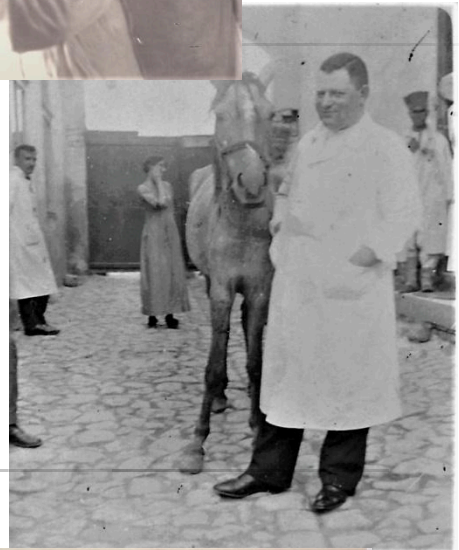
Obrázek 2 Jan Levit v dětství, 1890

Obrázek 5 Jan Levit mezi zraněnými vojáky ve vojenské nemocnici v Niši, 1913

Obrázek 9 Jan
vojenské nem
1913

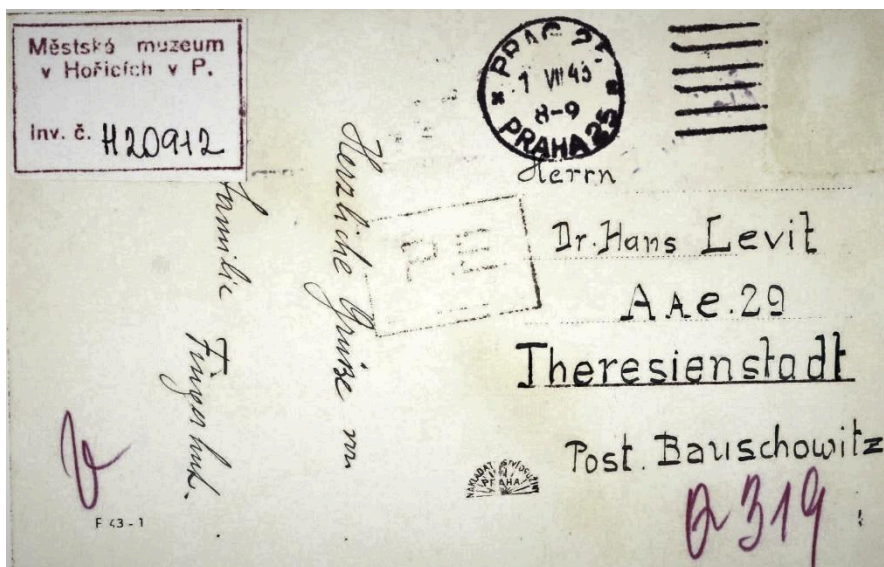

Obrázek 18 Jan Levit se svou ženou a dcerou, 30. léta

Příloha 3

21	Rosner Malvine	42021 Private	25. 5. 1872	I. Königshoferg. 10	34843
22	Roubíček Emilie	42022 Haushalt	30. 4. 1900	XII. Rumän. Str. 20	35055
23	Roubíček Hermann	42023 Privater	7. 2. 1884	XII. Rumän. Str. 20	35102
24	Steiner Eduard	42024 Privater	25. 4. 1884	XII. Perunerg. 15	40531
25	Steiner Karoline	42025 Haushalt	2. 11. 1885	XII. Perunerg. 15	40717
26	Zentner Emma	42026 Haushalt	13. 3. 1892	XII. Mánesg. 80	46988
27	Fischer Ida	42027 Private	7. 4. 1865	XII. Mánesg. 80	8286
28	Zentner Heinrich	42028 Privater	15. 2. 1873	XII. Mánesg. 80	47021
29	Levit Prof. MUDr. Johann	42029 Arzt	14. 6. 1884	II. Gersteng. 7	24782
30	Holub Paula	42030 Haushalt	16. 10. 1887	XII. Ondříčekg. 28	16303
31	Freund Anna	42031 Haushalt	5. 11. 1890	II. Tuchmacherg. 4	47708
32	Haldek-Adler Ida	42032 Private	17. 4. 1865	II. Tuchmacherg. 4	14068
33	Popper Olga	42033 Pensionistin	8. 3. 1866	II. Püchnerpl. 1	32467
34	Wantoch Walter	42034 Hilfsarbeiter	5. 1. 1907	XII. Unter dem Kre- matorium 2382	44056
35	Wantoch Fanny	42035 Invaliden- rentnerin	2. 11. 1877	XII. Unter dem Kre- matorium 2382	44032
36	Rachmuth Dr. Michael	42036 Pensionist	16. 11. 1865	XII. Mánesg. 64	33003
37	Rachmuth Netti	42037 Haushalt	15. 9. 1878	XII. Mánesg. 64	33004
38	Reiser Dr. Rudolf	42038 Pensionist	22. 12. 1861	II. Tischlerg. Nr. 17	33885
39	Reiser Marie	42039 Haushalt	7. 9. 1873	II. Tischlerg. 17	33879
40	Czerner Schewa	42040 Private	16. 1. 1872	XIII. Bulgar. Str. 17	5229

Transport_EQU..

22.10.1944.

1321	Kosower Uri I.	13.11.1942	Kind	10763-1/87
1322	Popper Friedrich	24.10.1907	Arbeiter	72/D1
1323	Popper Hertha	19. 5.1913	Haushalt	273/D1
1324	Viener Dr.Walter	29. 5.1907	Advokat	711/A1
1325	Baier Max	4. 1.1895	Arbeiter	732/D1
1326	Baier Eva	16. 3.1931	Jugendl.	733/D1
1327	Baier Gerda	19. 9.1907	Haushalt	734/D1
1328	Löwinger Dr.Walter	29.10.1912	Arbeiter	294/A1
1329	Reise MUDr.Josef	11. 5.1906	Arzt	723/A1
1330	Reise MUDr.Josefine	30. 7.1913	Arztin	724/A1
1331	Reiss Karl	16. 1.1938	Kind	725/A1
1332	Reiss Eva	26.10.1935	Jugendl.	726/A1
1333	Redlich Robert	13. 2.1901	Arbeiter	40/Dg
1334	Redlich Rafael	24. 9.1934	Kind	41/Dg
1335	Redlich Ruth	14.12.1933	Jugendl.	42/Dg
1336	Redlich Sylvia	1. 9.1907	Haushalt	43/Dg
1337	Heckscher Hedwig M.	25.11.1885	Haushalt	18-VI/3
1338	Keilner Josef	15. 3.1877	ohne	679/K
1339	Tauber Siegfried	10. 1.1891	Hilfsarb.	483/Be
1340	Tauber Elsa	12. 7.1896	Arbeiterin	1165/Be
1341	Weissl Artur	27. 6.1888	ohne	603/Ao
1342	Weissl Friederike	27. 6.1898	Haushalt	602/Ao
1343	Neuberg Leon I.	21. 4.1880	Hilfsarb.	1292-IV/13
1344	Neuberg Franziska S.	7.11.1886	Haushalt	1291-IV/13
1345	Hostovsky Hermann I.	5. 6.1877	ohne	414-IV/14f
1346	Hostovsky Klara S.	9. 6.1884	Haushalt	415-IV/14f
1347	Friedländer Johann Georg Franz I.	5.11.1863	Hilfsarb.	936-IV/14f
1348	Levit Prof.MUDr.Johann	14. 6.1864	Arzt	29/A1e
1349	Taussig Prof.Dr.Leo	1.12.1884	Neurologe	436/Ck
1350	Guttman Dr.Fritz	8. 9.1893	Chemiker	1006-IV/14m

Diensteinteilung:		von 12.30 Uhr den 2. März 1943 bis 12.30 Uhr den 2. März 1943	
Kontroll Dienst	: Oberwachtm. Fähnrich	Mačovsky Turen	Franz Gottlieb
Sudetenkasern Wache	: Stabswachtm. Wachtm.	Kus Čapek	Jaroslav Josef
Dresdenkasern Wache	: Stabswachtm. Wachtm.	Hyka Skáánik	Karl Josef
Aussigerkasern Wache	: Stabswachtm. Wachtm.	Antoš Morava	Franz Johann
Kommandatur Wache	: Stabswachtm. Wachtm.	Kust Kříž Šnajdr	Josef Hudolf Vladimír
Leitmeritzer Torwache	: Stabswachtm. Wachtm.	Prokop II. Turek	Josef Anton
Lawaller Torwache	: Wachtm.	Hotelka Hoder	Franz Jaroslav
Streife zum Pionierensch.	: Von 12.30 Uhr den 2.3.1943 bis 00.00 Uhr Von 00.00 Uhr den 2.3.1943 bis 12.30 Uhr		
Unter Torwache	: Stabswachtm. Wachtm.	Sýkora Beránek	Franz Karl
Ober Torwache	: Stabswachtm. Wachtm.	Sýkora Gimeraan	Johann Josef
Kopister Torwache	: Stabswachtm. Wachtm.	Pitner Bílek	Franz Franz
Bauschowitz Torwache	: Stabswachtm. Wachtm.	Škvrňa Knejfl	Gottlob Josef
Krematorium Wache	: Stabswachtm. Wachtm.	Hliněný Sýkora	Alois Otakar
Magdeburger Torwache	: Wachtm.	Zikmund Klepi	Franz Ulrich
Schnzen mit dem Diensthund	: Wachtm. Stabswachtm.	Anděl Novák IX.	Paul 16-20 Uh Wenzel 8-14 Uh
Inspektion Dienst	: Wachtm.	Barbak Kuhle	Franz Josef
Sperre Nr. 1.	: Wachtm.	Státníček Juchlík Cerný	Wenzel Vlastimil Hudolf
Sperre Nr. 2.	: Wachtm.	Bušek Mika Hlaseký	Josef Franz Franz
Sperre Nr. 3.	: Wachtm.	Štoček Kocp Ernest	Wenzel Ulrich Johann
Sperre Nr. 4.	: Wachtm.	Zempe Vesecký R.v.W. Wanduch	Franz Friedrich Alois
Begleitung der Juden	: Fähnrich Stabswachtm. Wachtm.	Řezníček Lukavský Lebivý Vohlídal Jebový Kotík Kříž Šlaby Kocásek Vršecký Zeman Pašek II.	Vikenz Ludwig Franz Josef Johann Franz Jaroslav Karl Paul Otto Gottlob Josef
Bahnbau.....	: Wachtm.	Havel Mertlík Pospíšil II. Valtr Cermák Bekánovský Palo Mrubín Kryza Lameš Minar Oklávec Pitt Kleber Galasa	Johann Hudolf Josef Anton Adolf Georg Jaroslav Gottlieb Wenzel Jaroslav Josef Emil Josef Franz Josef Karl
Bereitschaft	: Stabswachtm. Wachtm.		
Führer vom Dienst SS.- Mascha.Baltrusch.			

Příloha 3¹⁶

Obrázek 33 - Pavel Štingl s ministrem Martinem Baxou

¹⁶ Zdroj: <https://www.facebook.com/PamatnikTicha>

Jedna z fotografií zachycuje pravděpodobně prostředí pitevny v krematoriu terezínského ghetta i s odborným týmem. Při procházení materiálů věnujících se zdravotní péči v Terezíně jsme narazili na diplomovou práci Renaty Grymové, která zmiňuje výraznou osobnost profesora Levita. Následně se podařilo dohledat, že muž z portrétu č. 5 je skutečně on.

Jan Levit (1884-1944)

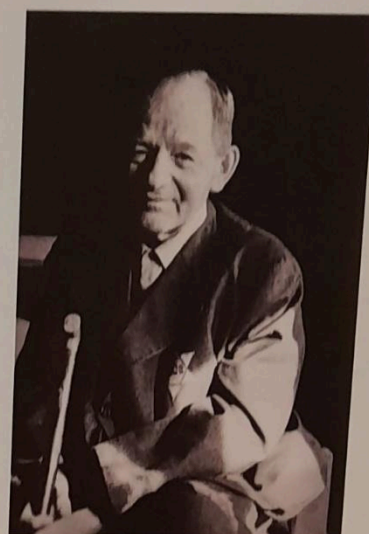
Pocházel z velmi vážené lékařské rodiny v Hořicích. V době své deportace do Terezína měl za sebou velmi úspěšnou profesní kariéru. Jistým paradoxem jeho příběhu je, že již během první světové války působil jako válečný chirurg na Balkáně, odkud byl roku 1916 přeložen do vojenské posádkové nemocnice v Terezíně. Zde ošetřoval mimo jiné i Gavrila Principa.

Profesor Levit byl od roku 1931 přednostou chirurgické kliniky nemocnice Na Bulovce. Své místo musel opustit v roce 1939 pro svůj židovský původ.

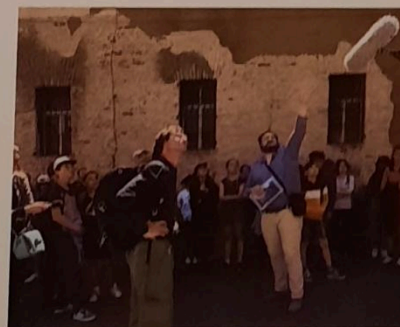
Do ghetta byl transportován v roce 1942 již ve špatném zdravotním stavu. Lékařských zákroků se tedy účastnil jen zřídka. Příběh doktora Levita se uzavírá transportem z Terezína do Osvětimi, jenž byl vypraven 12. 10. 1944.

Při pátrání po osudu Jana Levita byl v expozici hořického muzea věnované odkazu významného lékaře objeven totožný snímek, jaký se nachází v Albu G.T.

Do pátrání po příběhu profesora Levita se zapojil Jáchym Štys, student Gymnázia Přírodní školy, která s Památníkem ticha spolupracuje na pátrání po tajemství Alba G.T. od počátku. Jáchym Štys navázal na školní expedici v Terezíně a zpracoval příběh věhlasného lékaře jako vlastní práci. Další student Přírodní školy, František Prokop, bádá v pozůstalosti vlastní rodiny, která se v jistých odkazech také blíží skupině terezínských grafiků.

Spolupráce se studenty Gymnázia Přírodní škola je pro identifikaci osobností a prostředí z Alba G.T. nesmírně cenná jak badatelsky, tak úhlem pohledu dnešních studentů na život v terezínském ghettu. Objevování osobností a jejich vztahů v prostředí ghetta má v této škole mnohaletou tradici. Památník ticha děkuje za její sdílení.

Téma práce

Pátání po osudech lidí z fotek z nově objeveného Terezínského alba. Zkoumání osudu prof. Jana Levita a dalších.

Cíle

- 1) Zjistit souvislosti mezi lidmi na fotografiích a grafickou dílnou v Terezíně
- 2) Vyzkoumat životní osud prof. Jana Levita, identifikovaného člověka z terezínského alba
- 3) Podílet se na přípravě výstavy o Terezínském albu na podzim 2022

Postup práce

- 1) Zkoumání v archivech (židovský archiv, Terezínský archiv, Národní archiv, Hořický archiv...)
- 2) Rozhovory s pamětníky
- 3) Příprava podkladů pro výstavu

Výstupy

- 1) Podklady pro výstavu na Bubnech
- 2) Naskenované archiválie (písemné dokumenty, fotky)
- 3) Textová práce

Časový harmonogram

- 1) Listopad–Prosinec – časová osa grafické dílny, expozice, literatura
- 2) Leden–Únor – zkoumání v archivu
- 3) Březen – Květen – podklady pro výstavu, zpracovávání informací